

У. І. Бошко, В. Ю. Гринішак, О. М. Зварчук, Н. Я. Сербенюк

Нафтохімік Прикарпаття

«НАФТОХІМІК ПРИКАРПАТТЯ» – одне з найстаріших підприємств нафтопереробної промисловості України та Європи. Засн. наприкінці 19 ст. у м. Надвірна (нині Івано-Фр. обл.) як приват. сезон. нафтоперегон. завод. Офіц. датою відліку історії підприємства прийнято вважати 1902, коли зафіксовано першу згадку про нього. Згодом – Надвірнян. нафтоперероб. завод. На підприємство нафту постачали у дерев'яних бочках з родовищ у селах Битків (нині смт), Пасічна (нині обидва – Надвірнян. р-ну), Космач (нині Богородчан. р-ну Івано-Фр. обл.), а також у цистернах із м. Борислав (нині Львів. обл.). Улітку 1927 на заводі переробили 450 т нафти. За допомогою 7-кубової установки перегонки нафти періодич. дії одержували бензин з кінцем кипіння 225 °С, освітлюв. гас з кінцем кипіння 350 °С і мазут. 1936 перевезено обладнання з нафтоперероб. заводу в с. Печеніжин (нині смт Коломий. р-ну Івано-Фр. обл.), встановлено 2 великих куба з дефлегматорами для одержання парафін. масла. Згодом парафін. цех виготовляв 40 т парафіну на місяць. 1937–38 підприємство щомісячно вже переробляло 750 т нафти. 1939 потуж. складала 1 тис. т нафти на місяць. У вересні того ж року після входження краю до складу УРСР підприємство націоналізовано. 1940 введено в експлуатацію ще один куб для перегонки нафти на 24 мз, унаслідок чого потуж. збільшилася до 1150 т нафти на місяць. Під час нім. окупації завод не працював. Обладнання парафін. цеху та кубові установки перегонки нафти були вивезені в Німеччину. Після того, як нім. війська залишили Надвірну, розпочато відновлення заводу. Наприкінці 1944 на ньому переробляли 1150 т нафти на місяць. 1945 привезені зі Станіслав. нафтоперероб. заводу (нині Івано-Франківськ) куб для перегонки нафти і котел дозволили збільшити переробку до 1350 т нафти на місяць. 1949 додатково введено в дію куб на 44 мз з підігрівачем. 1954–55 завод докорінно реконструйовано, побудовано атмосферно-трубчатую установку потуж. 200 т нафти на добу. 1961 введено в дію комбінов. установку

ЕЛЗУ-АВТ потуж. 600 тис. т на рік, ТЕЦ потуж. 2,5 МВт і бітумну установку потуж. 88 тис. т на рік, 1963 – новий парафін. цех, 1964 – установку терміч. крекінгу потуж. 400 тис. т сировини на рік, 1967 – установку з виробництва електрод. коксу потуж. 300 тис. т на рік, 1968 – цех з виробництва синтет. жирних кислот потуж. 25 тис. т на рік, 1969 – установку інерт. газу, 1970 – установку каталіт. риформінгу № 1 потуж. 300 тис. т, 1971 – газофакел. госп-во. Від кін. 1960-х рр. – ім. 50-річчя Великої Жовтн. соціаліст. революції. У 1970-х рр. проведено реконструкцію та здійснено інтенсифікацію виробництва, додатково розпочато розливання бензину та гасу у пляшечки і фасування парафіну для побут. потреб. 1983 запущено установку ЕЛЗУ-АТ-3 потуж. 1 млн т нафти на рік, 1985 – комплекс з виробництва низькомолекуляр. кислот, 1987 – комплекс споруд для очищення стоків Надвірної. Від 1994 – ВАТ (нині ПАТ) із сучас. назвою. У тому ж році введено в експлуатацію комплекс каталітич. риформінгу № 2 потуж. 300 тис. т на рік, 1997 – дільницю наливання нафтопродуктів у автоцистерни, 1998 впроваджено автоматизов. систему вимірювання рівнів у товарно-сировин. парку, 1999 запроваджено автомат. систему піногасіння. 1995 об'єм переробленої нафти становив 1052 тис. т, 1996 – 889 тис. т, 1997 – 738,3 тис. т. У 2000-х рр. завершено розширення установки мех. очищення стіч. вод, реконструйовано установку компримування газу (факел. госп-во), введені в дію резервуар. парк зберігання нафти об'ємом 120 тис. мз, установку сепарації газу, нафтопровід Долина–Надвірна протяжністю 70 км, впроваджено фіз.-хім. очищення стіч. вод за технологією нім. фірми «AWAS Heinz Ihne», запущено 2-у чергу товарно-сировин. парку на 100 тис. мз, збудовано парк сировини гідроочищення дизел. палива. 2008 об'єм переробленої нафти, порівняно з 2007, знизився на 67 % і склав 281,4 тис. т, виготовленого бензину – відповідно на 80,8 % і 49,5 тис. т, дизел. палива – на 65,4 % і 109,3 тис. т, мазуту – на 68,9 % і 31,8 тис. т. У січні 2009 підприємство зупинене (кількість працівників становила 1,5 тис. осіб), відтоді через криз. явища практично не здійснює вироб. діяльності. Остан. часом асортимент продукції «Н. П.» складала: автомобіл. неетильовані бензини А-80, А-92, А-95; дизел. паливо Л-0,20-40, Л-0,50-40, З-0,20(-25), З-0,50(-25); сировина для каталітич. крекінгу – вакуум. газойль; паливні мазути М-40, М-100; освітлювал. гас ГО-20; нафт. кокси КС-8, КС-5, КС-О, КС-сумарний; вуглеводневий скраплений газ для комунально-побут. споживання СПБТ. Підпр-во здійснювало експорт у країни СНД, Швецію, Австрію, Румунію, Швейцарію та ін. Тривалий період його очолювали Ю. Солдак (1944–65) і Л. Буній (1980–97). У 2017 головою правління затв. І. Юркевича. Нині у складі комплексу первин. перероблення нафти, що виконує функції знесолення, зневоднення та перероблення нафти з одержанням компонентів автомобіл. бензинів, дизпалива, мазуту та технол. газу, а також сировини для вторин. процесів, – установки ЕЛЗУ-АВТ потуж. 1,5 млн т нафти на рік, ЕЛЗУ-АТ-3 потуж. 1 млн т нафти на рік (після реконструкції становитиме 2,5 млн т нафти на рік). Установки на базі комплексу деструктив. перероблення сировини (випуск високооктан. бензинів, скрапленого газу та нафт. коксу): з підготовки сировини для процесів каталітич. реформування бензин. фракції потуж. 810 тис. т на рік, каталітич. реформування № 1 і № 2

потуж. 300 тис. т на рік кожна, сповільненого коксування потуж. 300 тис. т на рік, компримування газів (факел. госп-во), виробництва інерт. газу та кисню. Багато коштів підприємство виділяло на розвиток інфраструктури міста, спорудження житл. будинків, спорт. об'єктів, закладів культури, дитсадків та ін. Значна кількість вихованців СДЮШОР, організованої при «Н. П.», стала під керівництвом Є. Боднарука переможцями та призерами світ. і європ. змагань із самбо та дзюдо, а Р. Гонтюк здобув срібну (2004) і бронзу (2008) олімп. медалі. Деякий час «Н. П.» був ген. спонсором баскетбол. клубу «Говерла» (Івано-Франківськ). При Будинку культури «Н. П.» функціонували бл. 17 самодіял. колективів, зокрема нар. естрад. оркестр (довголіт. кер. був Б. Муєшин) і нар. вокал. ансамбль «Бистрянкa» (кер. – засл. арт. України О. Молодій; нині підпорядк. рай. Будинку культури).

Рекомендована література

1. ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття»: Буклет. 1995;
2. Акціонерне товариство «Нафтохімік Прикарпаття» в 1995–1997 рр. 1997;
3. ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття» 100 років. 2002 (усі – Надвірна).

Бібліографічний опис:

Нафтохімік Прикарпаття / У. І. Бошко, В. Ю. Гринішак, О. М. Зварчук, Н. Я. Сербенюк//
Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І.
Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних
досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-71097>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України
([докладніше](#)).